

Polecenia podsumowujące

1. Wymień przyczyny wojen grecko-perskich.
2. Opisz przebieg II wojny grecko-perskiej.
3. Omów skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego.

Wojny Greków z Persami (490–449 p.n.e.)

Przyczyny

- wzrost potęgi Persji
- narzucenie perskiej władzy greckim koloniom w Azji Mniejszej
- 499 p.n.e. – powstanie jońskie – zryw kolonii greckich przeciwko Persom
- odwet Persów na Ateńczykach za udzielenie wsparcia powstańcom
- chęć narzucenia perskiej władzy w Grecji kontynentalnej

Przebieg

I wojna grecko-perska (490 p.n.e.)

- 490 p.n.e. – bitwa pod Maratonem, zwycięstwo Ateńczyków pod dowództwem Miltiadesa, zatrzymanie ofensywy perskiej

II wojna grecko-perska (480–449 p.n.e.)

- ofensywa lądowa i morska władcy perskiego Kserksesa
- 480 p.n.e. – bitwa pod Termopilami, porażka wojsk greckich pod dowództwem Leonidasa
- 480 p.n.e. – bitwa morska pod Salaminą, zwycięstwo Greków dowodzonych przez Temistoklesa
- 479 p.n.e. – bitwa pod Platejami, zwycięstwo Greków
- 479 p.n.e. – bitwa morska pod Mykale, zwycięstwo Greków

Skutki

- zahamowanie ekspansji perskiej na greckie *poleis*
- 449 p.n.e. – zawarcie pokoju
- zrzeczenie się perskich roszczeń do dominacji na Morzu Egejskim
- uznanie przez Persów suwerenności greckich kolonii w Azji Mniejszej
- wzrost znaczenia Aten w Grecji

Wojna peloponeska (431–404 p.n.e.)

Przyczyna

- rywalizacja między Atenami a Spartą o wpływ w Helladzie

Przebieg

- konflikt panhelleński
- dominacja Aten na morzu
- dominacja Sparty na lądzie
- 416–413 p.n.e. – ekspedycja Aten przeciwko Syrakuzom, sojusznikowi Sparty; dotkliwa porażka Aten
- budowa floty wojennej przez Spartę dzięki pomocy Persji
- 404 p.n.e. – ostateczna klęska Aten

Skutki

- spadek znaczenia Aten
- Sparta hegemonem w greckim świecie
- ingerencja Sparty wspieranej przez Persję w politykę wewnętrzną greckich *poleis*; opór tych ostatnich wobec prób narzucenia dominacji Sparty w świecie panhelleńskim
- 386 p.n.e. – zawarcie pokoju zwanego królewskim, którego gwarantem Persja uczyniła Spartę
 - przyznanie prawa do autonomii wszystkim *poleis* z Grecji kontynentalnej
 - ponowne przejęcie kontroli nad greckimi *poleis* w Azji Mniejszej przez Persję
- 377 p.n.e. – zorganizowanie sojuszu wojskowego (II Związek Morski) przez Ateny przeciwko Sparcie
- wznowienie walk między greckimi *poleis*, zakończonych osłabieniem Sparty, Teb oraz Aten; brak hegemonia

Polecane publikacje

Nic Fields, *Termopile 480 p.n.e. Ostatnia walka Trzystu*, Kraków 2009.

Ryszard Kulesza, *Maraton 490 p.n.e.*, Warszawa 1995.

John F. Lazenby, *Wojna peloponeska. Historia militarna*, Oświęcim 2018.

